

*Chirchiq shahar
21-umumta'lim maktabda
Alisher Navoiy
tavalludining
575 yilligiga bag'ishlab
o'tkazilgan
adabiy – badiiy kecha
senariysi*

Millat dahosiga ehtirom

1-boshlovchi: Bu salom qahr-u g'azabning otashini to'xtatar,
Fikr etsa gar xayollar shafqatini uyg'otar ,
Kimda bo'lsaki saxovat , qalbi toshdir yumshatar ,
Do'stidan begonalar ko'ngliga isloh o'rnatar,
Mo'tabardir bu ulug' xayr-u saxovat ,assalom .

2-boshlovchi: Bu salomdin yetgusidir dilga shodlik har zamon
Ketgay illatkim bashardan , kelgusi qalblarga imon
Do'st ila dushman arose shunda bo'lgusi nishon
Aql-u adab barchasi shunda bo'lg'usi nishon
Mo'tabardir bu ulug' xayr-u saxovat assalom.

1-boshlovchi: Bashariyat nigohini o'ziga qarata bilgan san'atkorlar jahon adabiyoti maydonida ham unchalik ko'p emas. Zero, bunday daholar badiiy ijodda mavqe qozonishi bilan faqat adabiyotda emas, millat fikri, hayoti, qalb dunyosida favqulodda o'zgarish va yangilanishlar yuzaga kelishi muqarrar.

2-boshlovchi: Besh yarim asrdan ortiq muddatki, Alisher Navoiyni xalqimizning faxri, tilimiz bayroqdori, she'riyat mulkingning sultoni , madaniyat va ma'naviyatimizning so'nmas quyoshi sifatida e'zozlaymiz.

1-boshlovchi: Biz Alisher Navoiy deganimizda yuragimizda faxr-iftixor tuyg'usi uyg'onadi. Biz Alisher Navoiy tug'ilgan kunni xalqimiz madaniy –ma'naviy hayotidagi unutilmas sana sifatida qadrlaymiz va nishonlaymiz.

Jahonki muqaddas neni ko'ribdi, (Sayliyeva)
Bariga onasan ey qodir hayot
Asrlar qa'ridan boqib turibdi ,
Nurli bu yuzlarga nuroniy bir zot.

Shu buyuk o'g'lingni ardoqlab dildan, (Bahodir 9-B)
Xalqim , ta'zim etsang arzigay tamom.
Uning nomi bilan birga bitilgan
Dunyo daftariga o'zbek degan nom.

Alisher Navoiy 1441-yil , 9-fevralda Hirotning Bog'I Davlatxona mavzesida tavallud topdi.Alisher tug'ilgan xonadon Hirotning eng obro'li , aslzoda va ma'rifatli oilalaridan edi. (Mohinur)

Bu oilaga Alisher olib kelgan quvonch, Alisher bilan birga tug'ilgan orzudan kelajakda ilm-urfon va adabiyot olamida qanday kashfiyot, odamzod aql-idrokini hayratga solguvchi qanday mo'jizalar paydo bo'lishini hali hech kim hayoliga ham keltirmasdi. (Miraziz)

Alisher saroy muhitida yashaganligi uchun alohida tarbiya va nazoratda o'sdi. Kichiklik chog'idan she'r va musiqaga ishq tushdi. Olimu fozillar davrasida bo'ldi. Uch-to'rt yoshlarida davrining mashhur shoiri Qosim Anvorning bir she'rini yod aytib, mehmonlarni hayratga soldi. (Mohinur)

Hazrat Navoiy
She'riyat osmoni baland, bepoyon
Yulduzlari cheksiz, sanoqsiz, beson,
Birovlari hira, birlari chaqnoq,

Ular orasida yagona, porloq

Bobo quyoshdir, bobo Navoiy.

Mohinur 8-“a”

She'riyat mavj ursa, tubsiz bir ummon,
Bag'rida yashirin marvarid, marjon
Bir-biridan go'zal **jilvakor**
Orasida bitta eng sara dur bor
Noyobu bebaho Hazrat Navoiy

Sayliyeva

Gar she'r buloq bo'lsa tiniqligi u
Agar she'r tog' bo'lsa buyukligi u
Dunyo boqiy tursa, ul zot ham mangu,
She'riyat sultoni, suyuqligi u
Faxrim ham g'ururim hazrat Navoiy.

Ziyoda

So'zning qudratini jamlab qalamga,
O'zbeklar dong'ini yoydi olamga
Ovro'po , Amriqo , Rim-u Faranglar,
Turkiy so'z sehridan qoldilar tanglar.
Yurtlarni zabt etgan hazrat Navoiy,
Qalblarga naqsh bitgan Hazrat Navoiy.

Mashhura

Navoiy yaratgan she'riy bo'stonlar
Ko'rkam bir-biridan , nafosatga boy,
Har biri bir bo'ston , bo'lmish bir doston
Dovrug'in eshitmish hatto quyosh , oy.

Mavluda 9-B

Bepoyon aqliga , idrokiga ham ,
Gurkiroq zehniga tan berish beshak.
Uning gulzorida kezmish har odam
Termish unga atab asl gul , chechak
Dunyo boqiy tursa ul zot ham mangu,
Shoirlar sultoni , suyuqligi u.

Oqil 8-B

(Navoiyning tug'ilishi , sahna ko'rinishi.)

(Ona supada yolg'iz o'tirgan paytda kichik Alisher maktabdan keladi)

- Assalomu alaykum, volidai muhtaramam.
- Valaykum assalom, o'g'lim, omon borib eson qaytdingizmi?
- Rahmat, volidai muhtaramam.
- Barakallo, mullo bo'ling.
- Onajon padari buzrukvorim ko'rinmaydilar, boyagina bir yumush birla ustozim oldig'a borg'on ekanlar, tinchlikmi?
- Tinchlikku-ya, ammo sizdin biroz ranjibdurlar.
- Nega onajon, sababi hedur ayting.
- Siz tengqurlaringiz alifbo o'rganayotgan paytda darsga quloq solmas emishsiz, o'zingizcha nimalarnidir gapirib o'tirar emishsiz. Sizga shul maqsadda alifbo sabog'ini beribmu erdi otangiz?
- Yo'q, siz bir asarni boshdin-oyoq yod olg'on emishsiz. Bu ne shoshqaloqlik, asta-sekin o'rganing, zehningiz xiralashib qolmasin yana. Padari buzrukvoringiz ul kitobniyashirib saqlang, deya buyruq berdilar, bajarmasdan ilojim yo'q, bolam.
- Mayli, onajon, asar sizda tura tursin, kamina naq har bir satrini yod olg'onmen, bundan buyog'iga tengqurlarim ila teng saboq olishga harakat qilurmen.
- Shundoq bo'lsin, o'g'lim, otangizni mundog' ranjitmang, sizni shu ilmga tashnaligingiz ila Xudoyim o'z panohida asrasin!

Diliga Navoiy so'zlari o'rnashgan odam o'zi istasin –istamasin , odamiylik sharafi , hayot zavq-shavqi va komillik kuch-qudratini keng idrok etadi. **(Iroda)**

Navoiy saboqlariga amal qilgan kishi o'z-o'zidan xalq dard-u tashvishlariga sherik bo'lishga bel bog'laydi. Fikrni fikrsizlikka , ilm-ma'rifatni nodonlik , gumrohlik va jaholatga qarshi qo'llaydi. **(Shahlo 7-V)**

Navoiy qo'lga kiritgan ijodiy yutuqlarning bosh sababi uning til san'atkori sifatida o'zbek tilining go'zalligi va ifoda imkoniyatlarini ochishda behad ilgarilab ketganidir.

Navoiy o'z asarlari orqali adabiyotni hayot bilan hamnafas qilib , uning nigohini inson taqdiri va ko'ngil kechinmalariga qaratdi. **(Javohir 9-V)**

Navoiy devonlaridagi yuz-yuzlab dilbar g'azallar , ko'rkam ruboiylar , bir-biridan sermazmun qit'alar va boshqa janrlardagi she'rlarini o'qigan kishi insonning zavqi , qayg'u va armoni , ishonch-e'tiqodi, hayol va tuyg'ularini Navoiy samimiy va mukammal tasvirlaganligiga aslo shubhalanmaydi. **(Sabina 7-V)**

Bu yo'lda so'z va mazmun deysizmi , ohang va rangmi , hamma-hammasidan Navoiy mohirlik bilan foydalangan . Shuning uchun shoir she'riyatida turfa fikrlar , tuyg'ular , suvrat va manzaralar , rang va ohanglar birikib , uyg'unlashib ketgan . **(Sardor 8-V)**

Navoiy she'riyatidan kim nimani axtarsa , shuni topadi. Fikran va ruhan nimaga talabgor bo'lsa , unda barchasi mavjud. Hatto zolim va johil ham bu she'riyatdan shifo topadi. Chunki Navoiy she'riyatida bitta bosh maqsad –komillik g'oyasi bor. **(Parvina 7-V)**

Baytingga bir bora qovushgan har lab, **(Durdona 7-B)**
Takrorlab ketgusi Mahshargacha to
Qaratib turibsan bu yon neajab
Milliard martabali jahonni hatto.

Sahnaga qizlar va Guli kirib keladi.

1-qiz: Bu bog'ni ko'ringlar bunchalar so'lim **(Mohinur)**
Biram yayramoqda ozurda ko'nglim.
Bu gulshan kimniki , kimning bo'stoni ,
Go'yoki yozilmish bir ishq dostoni.

2-qiz: Hali siz bexabar qolibsiz **Gulnoz** **(Sayliyeva)**
Bu bog'da she'r bitmish shoirlar mumtoz.
Bu gulshan bilsangiz juda xayrli,
Bu sirdan ogohdir do'stimiz Guli.

Guli: Ne g'iybat qilursiz mendan yashirin ? **(To'xtayeva)**
Sizlarga nelarning aytayin sirin?
Bu bog'ni demishlar “Bog'i Safoiy”
Bizni chorlamishlar ustoz Navoiy.
Keling bir oz yayrab dil etaylik shod,
Ustoz she'rlaridan aytishaylik yod.

Navoiy g'azallaridan namunalar o'qiladi.
Qizlar davradan chiqib ketishadi.

“Munojot” raqsi ijro etiladi.

Alisher Navoiyning buyukligi va millat tarixidagi xizmatlari faqat shoirligi bilan belgilanmaydi. Alohida –alohida besh go'zal dostonni o'zida birlashtirgan “Xamsa”ning yaratilishi turkiy adabiyot tarixidagi butunlay yangi hodisa edi. **(Javohir 9-B)**

(Xamsanavislar sahna ko'rinishi)

Men, **Nizomiy Ganjaviy**
Ozarbayjon elidin,
Yaratmisham bir asar,
Ishq-muhabbat sehridin.

“Xamsa” deya atalur,
Mening dostonim nomi,
Beshlik so’zin anglatur,
Bilur inson o’g’loni.

Kimki menga tenglashur,
Yozsun shundoq shoh asar,
Barcha avlod o’qisun,
Ma’nolarga boy asar.

Menkim, **Xisrav Dehlaviy**,
Hindistondin bo’lurmen,
Sizga qolgan abadiy,
Asar haqda so’zlurmen.

Yozmoq bo’ldim necha doston,
Doston ichra guliston,
Chin yurakdin yozilg’on,
Muhabbat-la yo’g’rilg’on.

Dostonlar mazmunig’a,
Qo’shurmiz yangi mazmun,
Bo’lmasin deya xalqim,
Uyatlig’da va zabun.

Shul bo’lsa davomiylilik,
Biz ham qalam olurmiz,
Forsiy zabon alloma,
Jomiy bobo bo’lurmiz.

O’qib ikki dostonni,
Yozmoqqa shahd ayladim,
Mazmunan o’xshash doston,
Yaratmoqliq maqsadim.

Mendin keyin ham bundog’,
Yaralurmu shoh asar,
Ustozlarni yod etgan,
Ishqdin boxabar asar.

(Alisher Navoiy)
Tasanno, ustozlarim,
Sallamno, ustozlarim,
Siz-la bir on ko’rishdim,
Armon ne, ustozlarim.

Poyingizni ko’zimga,
To’tiyo qiladurmen,
Na ko’z, yuz-u qaddimg’a,
Tillo deb suradurmen.

Yozmoq uchun “Xamsa”ni,
Sizdin bo’lsa rizoliq,
Aylasun ul shoh asar,
O’zbek tilda paydoliq’.

Olib fotiha sizdin,
Yaratay men ham “Xamsa”,
Avlodlarga bag’ridin,
Dur-u guharlar tomsa.

Ular ham taxt etishsun,
Manim Xamsam birla shod,
O’rgansun barcha ellar,
O’qisun yangi avlod

“Xamsa”dagi har bir dostonning o’zi bir olamdiki, shoir ilgari surgan g’oyalar, haqiqatlar va necha o’nlab qahramonlar qiyofasi shaxs ko’nglini abadul-abad ilhomlantirishga qodir. (Shahlo 7-V)

Chunki, “Xamsa”dagi markaziy masalalardan biri- yurti, xalqi, dini, davlatiga sodiq komil shaxsni voyaga yetkazishga diqqatni tortishdir. (Hamid 8-B)

(Sahnada she’r yozib o’tirgan Navoiy siymosi)

Navoiy:

Emas oson bu maydon ichra turmoq
Nizomiy panjasiga panja urmoq
Kerak sher ollida ham sheri jangi
Agar sher o’lmasa, bore palange.
(yozishda davom etadi)

Navoiy “Xamsa”si yaxlit asardir. Buyuk shoir unda zamonasining barcha dolzarb masalalarini qalamga oladi. Besh doston bir-biri bilan ich-ichidan mustahkam bog’langandir. (**Mahshura**)

“Xamsa”ning to’ng’ich dostoni “Hayrat ul -abror”da shoir umr , uning mazmuni , tabiat , jamiyat va inson munosabatlariga doir savollarni qo’yadi. (Anvar)

“Hayrat ul-abror” dostoni falsafiy-ta’limiy doston bo’lganligi uchun mavzu biror voqeani hikoya qilish asosida emas , balki muallif fikr-mulohazalarining bayoni tarzida yoritiladi. (Nodira 8-A)

Dostondagi maqolalar shu dostonigagina xos bo’lib , adibning boshqa asarlarida uchramaydi.Ularda shoir islomiy mezonlar , umuminsoniy qadriyatlardan kelib chiqib Olam va Odam to’g’risidagio’z mulohazalarini yuksak badiiy shaklda ifoda etadi. (Bahodir)

(“Hayrat ul-abror” kitobini ko’targan o’quvchi va dostondagi hikmatli so’zlarni aytish uchun o’quvchilar kirishadi)

“Hayrat ul-abror”:

Kimki jahon ahlida inson erur,

Bilki , nishoni anga iymon erur

(O’quvchilar hikmatli so’zlarni aytib chiqib ketadilar)

Navoiy:

Shukurki , ehsoning o’lub yovarim ,

Topti nihoyat varaqin daftarim .

Hayrati abror ko’rib zotini ,

“Hayrat ul abror” dedim otini.

Kim o’qusa , yo qilur ersa savod ,

Ruhim agar qilsa duo birla shod .

Tengri ishin komu murod aylasin ,

Ruhini jannat aro shod aylasin .

(Gulnoza 7-V)

“Xamsa”ning 2-dostoni “Farhod va Shirin”ni Navoiy “shavq dostoni “ deb ataydi. Sababi unda ishq kuylanadi.

Bu shunday ishqki, uinsonni poklaydi , ezgulik sari yetaklaydi, unga o’zligini tanitadi, komillik sifatlarini tarbiyalaydi. (O’g’iloy 7-A)

Chunki u odamga , olamga , butun borliqqa mehr bilan , muhabbat bilan yo’g’rilgan va oxir borib yaratganning o’ziga ulashib ketadigan ishqdir. Dostonda Navoiyning komil inson haqidagi orzu-o’ylari aks etgan.(Zahro 7-A)

Ijodda o’ziga xoslikka intilgan adib o’zigacha bo’lgan bu doston an’anasiga ijodiy yondoshadi. Doston Navoiygacha “Xusrav va Shirin” shaklida mashhur edi.Ularda markaziy qahramon shoh Xusrav edi.

(Oybek 8-B)

(Iroda 7-A)

Lekin u komillikdan yiroq , ishqda beqaror , muhabbatdan toj-taxtni ustun ko’ruvchi xudbin shaxs edi.

Shuning uchun Navoiy uni Shirinning muhabbatiga ham , yozilajak dostonidagi bosh obraz darajasiga ham loyiq ko’rmadi

(O’g’iloy 7-A)

Navoiy Farhodni bosh obraz qilib oldi va bu bilan dostonning qurilishini , mazmunini tamomila o’zgartirdi.

Kitob. “Farhod va Shirin”:

Yozib jon mushafidin ikki oyat,

Debon Farhod-u Shirindin hikoyat.

Navoiy:
Demonkim, ko'ngli pok-u ham ko'zi pok,
Tili pok-u so'zi pok-u , o'zi pok.

(Sahna ko'rinishi. Farhod va Xisrav)

Kitob "Layli va Majnun" :

Chu majnun hadisig'a tuzdum funun
Base xalqni qildi shaydovu junun.

Navoiy:

Gar nuqtalari jahonni tutdi,
G'avg'olari ins-u jonni tutdi.
Chun forsi edi nukta shavqi,
Ozroq edi anda turk zavqi.
Men turkcha boshlabon rivoyat,
Qildim bu fasonani hikoyat.
Kim shuhrati chun jahong'a to'lg'ay,
Turk eliga dog'I bahra bo'lg'ay

(Sokin musiqa sadolari ostida sahnaga Layli va Majnun timsolidagi o'quvchilar kirib keladi.)

Layli : Ki ey, turfa yigit , ne holating bor ?
N e nav g'am-u malolating bor?
Ki m , shodliging yo'q o'zgardek ,
Obodliging yo'q o'zgardek?
As'hobga mayli bog'i gulzor,
Ham tan senga resh-u ham ko'ngul zor..
Sen nola qilib g'amin nedin sen?
Ashking oqizib , hazin nedin sen?
Ishrat chog'i mehnating ne ya'ni ?

Sho'robayi hasrating ne ya'ni?
Bu g'am sanga qaydin o'ldi hodis,
Kim bo'ldi bu shiddatigga hodis .

Qays : Ki – ey jonima hayrat o'tin solg'an
Ko'nglumni burun nazarda olg'an
Avvalki jamolidin sohib barq
O't ichra vujudim aylagan g'arq
Zulf ochmoq ila olob qarorim ,
Qilg'on qaro ro'z ro'zg'orim .
Avvalki fasona zohir etgan ,
Ko'nglumning ishini oxir etgan .
Qilg'anni yoshurmog'ing ne erdi ?
Mendan yana so'rmog'ing ne erdi ?
Sendan yetubon bu shiddat oxir ,
Kimga toqayin bu tuhmat oxir ?
Ko'nglumniki olmishang nihoni ,
Sendin ola olmog'um xud oni .

Jonimniki o'rtading bas erdi
Topmoq bu sifat kerakmas erdi .
O't uzra ne erdi quymog'ing yo'g' ?
Kuyganga ne erdi qo'ymog'ing dog' ?

Navoiy:

So'ngin nechakim uzatdim oxir
Yig'lay –yig'lay tugatdim oxir.

Kitob: "Saba'i sayyor"

Yana Saba'g'a ta'bim o'lg'och qarın ,
Eshittim yetti charxdin ofarin.

Navoiy:

Lutf bu nazm aro bag'oyatdur,
G'araz ammo yetti hikoyatdur
Chunki qoyil yetti musofir edi
Ki alar sayr ishida mohir edi
(Sahnaga 7 xil rangdagi qasrlar rasmini ko'targan o')

Juda qadim zamonda
Eron degan tomonda
Shoh Bahrom bo'lgan ekan
Ovga juda o'ch ekan.
Bir kuni ovdan keyin
Hordiq olib o'tirib
Chin mulkining rassomi
Moniy bilan uchrashib.
Go'zal qiz ta'rifini
Bahromga ma'lum qildi
Chizib uning rasmini
Aqlin parishon qildi.
Xitoylik bu go'zal qiz
Ismi Dilorom edi
Qo'shiq va musiqada
Tengsiz, yagona edi.
Diloromni saroyga
Keltirdilar shu onda
Bahrom ko'ngli tog' bo'ldi
Qalbi shodlikka to'ldi.
Kiyik ovida bir kun
Diloromning gapidan
G'azablandi shoh Bahrom
O'z yoridan, baxtidan.
Qizni sochiga bog'lab
Sahroga tashlab keldi
Mastlikdan xalos bo'lib
Yorin izlashga tushdi.
Shoh hijron azobidan
Chidolmay fig'on chekdi
Saroyda to'rt yuz tabib
Davo chorasin topdi
Yetti qasr qurdirib
Yetti rangga burkandi
Yettita musofirdan

Hikoyatlar tinglandi

Shanba kun – qora qasr
Bahrom qora libosda
Yutib hijron azobin
Tinglar hind hikoyasin
Yakshanba kun – sariq qasr
Kiyib oltin libosin
May ichib ma'yus tinglar
Rumlik qiz hikoyasin
Dushanba kun – yashil qasr
Kiyib yashil libosin
Tingladi Sa'd haqida
Shahrisabzlik hikoyasin
Seshanba kun – gulgun qasr
Kiyib qizil libosin
Jo'na, Mas'ud haqida
Tinglar hind hikoyasin
Chorshanba kun – moviy qasr
Kiyib moviy libosin
Beshinchi iqlimlikning
Tingladi hikoyatin
Payshanba kun – sandal qasr
Sandalrang maydan ichib
Oltinchi musofirning
Hikoyasin eshitib
Juma kun – oppoq qasr
Kiyib oppoq libosi
Tingladi Xorazmlik
Musofir hikoyatin

Nihoyat, topdi yorin
Majruh dili shod bo'ldi
Diloromni keltirib
Ajib baxtga erishdi

Navoiy:

**Bo'ldi bu raqam ishi tayyor,
Qo'ydim otini Saba'i sayyor.**

“Xamsa” ning 5-dostoni “Saddi Iskandariy”da Navoiyning adolatli hukmdor, odil podshoh haqidagi orzu-o‘ylari o‘z ifodasini topgan . (Oqil)

Asarda Navoiy Iskandar donishmandligini saqlagan holda uning yoniga insonparvarligini adolat kuychisi ekanligini ham qo‘shadi va insoniyat orzusidagi adolatli shoh- Iskandar timsolini yaratadi. (Miraziz)

Kitob: “Saddi Iskandariy”

Tanosib birla aql nomovari

Dedi otini “Saddi Iskandariy”

(Iskandar va gado sahna ko‘rinishi)

Navoiy

Eshittimki , Iskandari nomdor,

Chu bo‘ldi jahon ahlig‘a hukmdor.

Ne kishvarki , bori qaram bo‘ldi anga,

Mute o‘ldi doroyi kishvar anga.

Odil shohni yurtga podshoh ayladi,

Raiyatga kishvarpanoh ayladi.

Shoh-u mulkdin ko‘ngli tingach tamom,

Yana o‘zga yurt azmiga qildi xirom.

Magar fath bo‘lganda Mag‘ribzamin

Shohi zohir aylab edi qatlu-kin.

Iskandar

Ey Mag‘ribzamin fuqarolari. Menga shunday bir kishi ko‘rsatingki ,u yurtigingizda eng aqlli , doni va adolatli kishi bo‘lsin . Men uni sizlarga podshoh qilib saylay.

Ani elga shoh aylasam mustaqil,

Ki, mulk o‘zgaga bo‘lmas muntaqil.

1-kishi

Ey olamlar hukmdori Iskandar . Bu olamda sendan-da adolatli , sendan-da xalqparvar shoh yo‘q.Sen bizdan yurtimizga shohlikka munosib shunday bir kishini so‘rayapsanki, el-u xalqqa uning shohligidan farog‘at yetsin. Sen istagan kishi bizning yurtimizda bor. Uni aql , adolat va donolikda tengsiz. Ammo , uning ajab bir ishlari bor.

2-kishi.

Ey adolatli hukmdor, u shunday kishiki, uning tun-u kuni qabrlarni ziyorat qilish bilan kechgay.

Ya‘nikim,

Boshi toj tarkin qilib ixtiyor,

Bo‘lub toji tarki bilan baxtiyor.

1-kishi

So‘z ichra bu taxmin tartib etar

Ki, elni fano sari targ‘ib etar.

Iskandar

U qanday kishi erkan . Qani tez bo‘ling , qayda bo‘lsa topib oni keltiring.

(gado kirib keladi)

Gado: Assalomu alaykum shohim.

Iskandar: xush ko‘rdik . Sen haqingda ajab afsonalar eshitdim.

Bu suyaklardan bizga afsona et,

Ne so‘rsam , aning javobin yona et.

Gado:

Go‘rlardan qilurda guzar,

Necha bu so‘ngaklarga soldim nazar.

Zamiring'a lekin nihon qoldi u,
Ki, shahning qayudir, gadoning qayu.
Chu o'lganda birdir bu ikki mato,
Tiriklikda nechun qilurlar nizo?

Iskandar:

Seni toptim asru buyuk nuktalik,
Agar bor ersa himmating ham buyuk.
Mamlakatga qilay seni arjumand,
Berib shohlik, martabang qilay baland.

Gado: Ey olamlar hukmdori, menga faqrlik boyligi nasib etganki , sen menga taklif etayotgan shohlik martabasi uning oldida juda past ko'rinur.

Agar menga himmat qilmoq istasang , avval menga ushbu to'rt narsani tuhfa etgil .

Birinchisi, abadiy hayot in'om etgilki, uning hech intihosi bo'lmasin. Ikkinchisi, shunday yoshlik berginki , u hech qachon qarilik neligin bilmasin . Uchinchisi , menga shunday boylik hadya etginki , u hech qachon tugamasin. To'rtinchisi , shunday shodlik tuhfa etgilki, , unda g'am va anduh hech qachon bo'lmasin .

Iskandar:Ey insonlarni baxtiyor qilguvchi dono zot . Sen menga shunday bir muammo aytdingki , mendek butun olamlar shohining ham ushbu muammoga yechim topishga tilim lol.

Ki bu dunyo aro topsang ogohlik ,
Senga faqr berdi manga shohlik.
Agarchi meni ayladi arjumand
Sanga berdi himmatni mendin baland.

Navoiy:

Iskandarga til tortib ozar kibi
Dedim oni Saddi Iskandar kabi

Barcha kitoblar:

Emas oson bu maydon ichra turmoq,
Nizomiy panjasiga panja urmoq
Kerak sher ollida ham sheri jangi
Agar sher o'lmasa bore palange.

Navoiy:

Turk nazmida chu men tortib alam
Ayladim ul mamlakatni yakqalam.
"Chor devon" birla nazmi "Panj ganj"
Dast berdi chekmayin anduh-u ranj.
Nazmu nasrim kotibi taxminshunos
Yozsa yuz ming bayt etar erdi qiyos.
(Navoiy sahnadan chiqib ketadi.)

Sharibonu

Navoiy badiiy ijod jabhasida qanchalik tengsiz bo'lsa , ilmida , ya'ni olimlikda ham shunchalik benazirdir.

Javohir

Uning "Muhokamat ul-lug'atayn" , "Mezon ul-avzon" , "Nasoyim ul-muhabbat" kabi tilshunoslik , she'rshunoslik , tarix va tasavvufshunoslikka bag'ishlangan kitoblari hanuzgacha o'zining ilmiy- ta'limiy qimmatini boy bergani yo'q.

Biz yoshlar Navoiy yodgor qoldirgan adabiy –ilmiy merosni qanchalik chuqur va puxta bilsak , ma'rifat , hurriyat , jur'at va jasorat sir-asrorini shuncha teranroq anglaymiz. **(Mavluda)**

Elzar 9-V

Navoiy yashagan asrdan tokim bugungi zamongacha o'zbek adabiyotining yuksalishiga hissa qo'sha olgan biror-bir yorqin iste'dod yo'qki, Navoiy ijodiyotidan ta'sirlanmagan va o'rganmagan bo'lsa.

Jahon umriga teng Navoiy umri
She'riyat ahlining bayroqdori u

Nazm olamida nidosi amri,
Qo'shig'-u , kuy bo'lib yangraydi mangu.

(“Ko'zing ne balo” Navoiy g'azali bilan aytiladigan qo'shiq rubob va doira jo'rligida ijro etiladi)

Nodira

Navoiy nafaqat o'zbek , umuman, turkiy adabiyotning markaziy siymosi. Buni ozarbayjonning otashnafas shoiri Muhammad Fuzuliy , turkman mumtoz shoiri Mahtumquli , qozoq oqini Abay , qoraqalpoq yozma adabiyotining asoschilaridan biri Berdaq kabi qalam sohiblarining e'tiroflaridan ham anglash mumkin.

Bahrom 7-B

Navoiy ijodiyoti qardosh xalqlar bilan bo'lgan asriy aloqalar , do'stlik munosabatlarini mustahkamlash va yangi bosqichga ko'tarishda o'ziga xos mustahkam asos vazifasini o'tagan.

Shahribonu

Shu ma'noda Prezident Islom Karimovning “Ta'bir joiz bo'lsa , olamda turkiy va forsiy tilda so'zlovchi biron –bir inson yo'qki, u Navoiyni bilmasa, Navoiyni sevmasa, Navoiyga sadoqat va e'tiqod bilan qaramasa”,-degan so'zlari ayni haqiqatdir.

Hazrat Navoiy

(Zuhra Alizoda so'zi)

Dunyo hayratlandi so'zlaganda so'z,
So'zlari shunchaki emas havoyi.
Quloq eshitmagan yo ko'rmagan ko'z,
Shunday ulug' zotdir ustoz Navoiy.

Davralarda nomi sharafshon bo'ldi,
G'azali ming tilda ming doston bo'ldi,
Nazm ichra shoir, ham sulton bo'ldi,
Hofiz qo'lidagi sozdir Navoiy.

O'n beshinchi asr dahosi derlar,
Har oshiq ko'nglining oshnosi derlar,
She'riyat mulkining podshosi derlar,
Siz kabi ijodkor ozdir, Navoiy.

O'zligin tanigan o'shal onidan,
Yashadi Vatanin sevib jonidan,
Xalqin aziz bildi shavkat, shonidan,
Yurtim deb yashagan, do'stdir Navoiy.

“Munarrabi hazrat sultoni” bo'ldi,
Hali-hanuz nomi samoviy bo'ldi,
“Hazrat Mir Alisher Navoiy” bo'ldi,
O'tgan hayot yo'li rostdir Navoiy.

Hayratga sazovor “Hayrat-ul Abror”,
Yolg'ondan so'zlamas “Sab'ayi sayyor”,
“Saddi Iskandariy”-bunda hikmat bor,
Tergan so'zlariga ko'zdir Navoiy.

“Layli va Majnun”ga jon ato etdi,
“Farhod va Shirin”ning vasliga yetdi,
Ki “Xamsa”ni yozib, armonsiz ketdi,
Yashagan umridan rozdir Navoiy.

(Sahnaga Navoiy timsoli chiqib keladi)

Navoiy:

Bugun men sizlarga boqib havasla,
Yana bir bor ko'ngil to'ldi sizlardan.

Demak , zukko avlod qolmish bizlardan .
Avvalo, Vatanni seving chin dildan,
O'zbek degan nomni bermangiz qo'ldan.
Bu el buyuk asli siz daho bo'ling
Avlodlarga bizdek yod bo'lib qoling.

Hamma:

Yurakdagi faxrimizsiz , g'ururimizsiz ,
Bobojonlar ruhingiz bizni qo'llasin.
Avlodlar qalbida so'nmas sham kabi
Nurli manzillarga bizni yo'llasin.

(Navoiy timsoli chiqib ketadi)

Navoiy bobomiz mangu barhayot
(Shahnoza Muxtarova so'zi)

Turkiy til ta'rifin tarannum etib ,
Avlodlarga buyuk meros qoldirgan.
Ma'rifat shu'lasin har yon taratib
Nazm saroyini nurga to'ldirgan
"Millat quyoshi" deb e'zozlangan zot-
Navoiy bobomiz mangu barhayot.

Taftda Ali Yazdiy duosin olgan ,
She'r ila Lutfiyni hayratga solgan.
Qushlar hikoyasin yod olib ilk bor ,
Bulbullar "navo"sin kuylagan takror.
O'z umrin ijodga bag'ishlagan zot-
Navoiy bobomiz mangu barhayot.

Jahondagi zotlar ichra buyuksiz ,
Sizga voris bo'lish bizga zo'r g'urur.
"Xamsa"dek betakror asarlaringiz
Qalblar ummonida mavjlanib turur.
Muqaddas nomingiz eslaymiz bot-bot,
Navoiy bobomiz mangu barhayot.

Ramziy ma'nolardan yaralgan devon,
Umr fasllarin etarkan oshkor
Sog'lom avlod uchun kamol topishda ,
Ajdodlar o'giti , albatta, darkor.
Asrlar hikmatin yodga solgan zot-

Hamma:Alisher Navoiy mangu barhayot.

Tuzuvchilar: 21-umumta'lim maktab ona tili va adabiyot fani o'qituvchilari
Mahmudova Shahnoza Komilovna, Muxtarova Shahnoza Mahsrabovna

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alisher Navoiy , Xamsa, Toshkent, "Yangi asr avlodi" nash., 2014.
2. Ibrohim Haqqul, Navoiyga qaytish,O'z.Res. FA "Fan" nashriyoti, 2011.